

Sygn. akt V CSK 516/14

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

w sprawie z wniosku R. L.
o sprostowanie aktu urodzenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 maja 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 30 czerwca 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 30 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił zażalenie wnioskodawczynie R. L. na postanowienie Sądu Rejonowego w K. odrzucające na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wnioszek o sprostowanie aktu urodzenia wnioskodawczynie, przez wpisanie w nim jako jej rodziców P. K. i L. L. z domu S., zamiast P. J. K. i G. C. K. z domu H.

Podstawą postanowienia były poniższe ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Rejonowy i zaakceptowane przez Sąd Okręgowy.

W akcie urodzenia wnioskodawczynie, jako rodzice wymienieni zostali rodzice naturalni P. J. K. i G. C. K. z domu H. Postanowieniem Sądu Powiatowego w R. z dnia 11 grudnia 1958 r. wnioskodawczynie została przysposobiona przez małżonków R. L. i L. L. z domu S., co zostało uwidocznione w jej akcie urodzenia przez dokonanie wzmianki dodatkowej z dnia 2 marca 1959 r., o treści: „w odpisach skróconych wymienia się przysposabiających jako rodziców dziecka”. Postanowieniem z dnia 21 stycznia 1977 r. Sąd Wojewódzki w K. rozwiązał przysposobienie pomiędzy R. L. a wnioskodawczynią w następstwie czego w dniu 5 marca 1977 r. w jej akcie urodzenia zamieszczono wzmiankę dodatkową o treści: „Sąd Wojewódzki w K. postanowieniem z dnia 21 stycznia 1977 r. sygn. akt .../76 orzekł rozwiązanie przysposobienia między dzieckiem, którego dotyczy niniejszy akt, a przyspasabiającą R. L. Dziecko wraca do nazwiska K.”. Wzmianka ta została błędnie zredagowana i została unieważniona zarządzeniem Prezydenta Miasta K. z dnia 1 lutego 1983 r. W tym samym dniu zamieszczono w akcie urodzenia wnioskodawczynie nową wzmiankę dodatkową o treści: „Sąd Wojewódzki w K. wyrokiem z dnia 21 stycznia 1977 r. sygn. akt .../76 orzekł rozwiązanie przysposobienia między dzieckiem, którego dotyczy niniejszy akt, a przyspasabiającym R. L. Dziecko nosi nazwisko L. Jako rodziców wymienia się P. J. K. i G. C. K. z domu H.”.

W 1989 r. wnioskodawczynie wystąpiła z wnioskiem do sądu o sprostowanie jej aktu urodzenia przez wpisanie w miejsce rodziców naturalnych rodziców przyspasabiających. Postanowieniem z dnia 9 czerwca 1989 r. sygn. akt .../89 Sąd

Rejonowy w K. sprostował akt urodzenia wnioskodawczynie przez wpisanie w rubryce wzmianki dodatkowe, w miejsce nazwiska matki naturalnej, nazwiska matki przyspasabiającej. Na skutek rewizji wnioskodawczynie Sąd Wojewódzki w K. postanowieniem z dnia 17 listopada 1989 r. sygn. akt .../89 zmienił postanowienie Sądu Rejonowego i wnioski w całości oddalił. Z powołaniem się na art. 40 dekretu z dnia 8 czerwca 1955 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 25, poz. 151 ze zm. – dalej dpasc) wskazał, że w przypadku przysposobienia wspólnego przez małżonków w odpisach i wyciągach aktu urodzenia przysposobionego wymienia się jako rodziców przyspasabiających, jednak taka możliwość nie istnieje, jeżeli przyspasabiającym jest tylko jeden z małżonków. Wprawdzie wnioskodawczynie była przysposobiona wspólnie przez małżonków L. lecz z chwilą rozwiązania przysposobienia z R. L. nie może on już być wymieniony jako jej ojciec. Jednocześnie żaden z przepisów dekretu z 1955 r., ani ustawy z dnia 29 września 1986 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180 ze zm. – dalej pasc) nie przewiduje takiej możliwości, by w odpisach skróconych bądź wyciągach akt stanu cywilnego wymieniać jako jednego z rodziców przyspasabiającego, a jako drugiego, rodzica naturalnego. Mimo zmiany postanowienia Sądu Rejonowego w K. z dnia 9 czerwca 1989 r. wnioskodawczynie uzyskała na jego podstawie w dniu 3 stycznia 2008 r. wpis w akcie urodzenia wzmianki dodatkowej, w której jako matka została wymieniona L. L. zd. S., dysponowała też dowodem osobistym z takim samym wpisem. Postanowieniem z dnia 5 sierpnia 2008 r. Sąd Rejonowy w K. w sprawie z wniosku kierownika USC unieważnił akt urodzenia wnioskodawczynie w części wzmianki dodatkowej z dnia 3 stycznia 2008 r.

W tym stanie rzeczy, orzekający w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy stwierdził, że postępowanie z wniosku R. L. o sprostowanie aktu urodzenia w zakresie imion i nazwisk rodziców toczyło się już uprzednio przed sądem i zostało prawomocnie zakończone oddaleniem wniosku. Mimo częściowo odmiennie sformułowanego wniosku w każdej z tych spraw (obecnie o dokonanie wpisu matki przyspasabiającej, poprzednio o wpisanie rodziców przyspasabiających) wnioskodawczynie każdorazowo występując z wnioskiem chciała osiągnąć ten sam cel. Z tych względów uznał, że ponowiony i oparty na tych samych jak w

poprzednio rozstrzygniętej sprawie okolicznościach faktycznych wniosek podlegał odrzuceniu.

Motywy prawne rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego podzielił Sąd Okręgowy wskazując, że zgodnie z art. 523 zd. 2 k.p.c. postanowienie oddalające wniosek może być zmienione w razie zmiany okoliczności sprawy, które zaszły po jego uprawomocnieniu się, czego skarżąca nie podnosiła we wniosku.

W skardze kasacyjnej, zaskarżającej postanowienie Sądu Okręgowego wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie art. 199 § 1 pkt 2 w zw. z art. 13 § 2 i art. 391 § 1 k.p.c., w zw. z art. 6 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 (Dz. U z 1993 r., Nr 61, poz. 284), art. 523, art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 18 Konstytucji, oraz naruszenie art. 4 w zw. z art. 30 ust. 1 i art. 31 posc.

Wnosiła o uchylenie postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu lub sądowi równorzędnemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Związanie prawomocnym postanowieniem orzekającym co do istoty sprawy w postępowaniu nieprocesowym kształtuje się różnie w zależności od charakteru orzeczenia. W przypadku postanowień uwzględniających żądanie związanie to ma charakter bezwzględny, postanowienie takie nie może być zmienione ani uchylone chyba, że przepis szczególny stanowi inaczej (art. 523 zd. 1 k.p.c.). Natomiast prawomocne postanowienie oddalające wniosek sąd może zmienić w razie zmiany okoliczności sprawy. Odstępstwo od zasady powagi rzeczy osądzonej, wyrażonej w art. 523 zd. 1 k.p.c., możliwe jest tylko na podstawie i w granicach zmiany okoliczności. Odmiennie niż w przypadku postanowień pozytywnych chodzi o okoliczności, które zaszły po uprawomocnieniu się postanowienia oddalającego wniosek. Obowiązek ich wykazania obciąża osobę ubiegającą się o zmianę postanowienia oddalającego wniosek. Przez „okoliczności sprawy” należy rozumieć stan faktyczny decydujący o oddaleniu wniosku, a nie jego ocenę prawną (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 marca 1973 r., III CRN 429/72, OSPiKA 1973, nr 10, poz. 196, z dnia 22 stycznia 2003 r., IV CKN 1689/00, nie publ., z dnia 21 sierpnia 2008 r., IV CSK 231/108, IC 2009, nr 4, s. 51).

W postępowaniu wszczętym na podstawie art. 523 zd. 2 k.p.c. sąd ustala, czy nastąpiła zmiana okoliczności oraz ocenia, czy uzasadnia ona zmianę postanowienia. Nie podlegają natomiast ponownemu badaniu i ocenie te okoliczności, które stanowiły podstawę wydania postanowienia oddalającego wnioski, które ulegają sprekludowaniu na datę jego prawomocności.

Skarżąca nie podnosiła jednak we wniosku – jak trafnie stwierdził Sąd Okręgowy - że doszło do zmiany okoliczności faktycznych sprawy w stosunku do stanu faktycznego, który był podstawą oddalenia jej wniosku postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 17 listopada 1989 r., kwestionowała natomiast przyjętą w nim ich ocenę prawną.

Szczególne unormowanie art. 523 zd. 2 k.p.c. nie wyłącza stosowania na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. do powagi orzeczeń w postępowaniu nieprocesowym przepisów art. 363 k.p.c. do 366 k.p.c. Granice przedmiotowe powagi rzeczy osądzonej określa przedmiot rozstrzygnięcia i jego podstawa faktyczna.

Nie kwestionowana w skardze kasacyjnej ocena odnośnie do tożsamości obu spraw, w określonych w nich przez wnioskodawczynię granicach podmiotowych i przedmiotowych, trafnie doprowadziła Sądy orzekające do wniosku, że z uwagi na zapadłe już prawomocne rozstrzygnięcie w kwestii sprostowania aktu urodzenia wnioskodawczynie, ponowny wniosek oparty na tych samych okolicznościach podlegał odrzuceniu stosownie do art. 199 § 1 pkt 2 *in fine* w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Powaga rzeczy osądzonej wyklucza rozpoznawanie sprawy, a co za tym idzie prawidłowo Sąd Okręgowy uchylił się od rozpoznania zarzutów zażalenia wykraczających poza tę kwestię. Nie mogą tym samym odnieść skutku, pozostające poza zakresem kognicji Sądu Najwyższego rozpoznającego wniesione zażalenie, zarzuty skargi kasacyjnej kwestionujące prawidłowość rozstrzygnięcia zawartego w prawomocnym postanowieniu Sądu Wojewódzkiego w K. w sprawie sygn. akt .../89.

Odrzucenie wniosku z powodu powagi rzeczy osądzonej nie może być – wbrew zarzutom skargi kasacyjnej – potraktowane jako faktyczne odmówienie skarżącej prawa do sądu (art. 6 Konwencji o ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności) w sytuacji gdy sprawa ta została już uprzednio

osądzona przez sąd, a przyczyną ponowienia wniosku jest niezadawalający wnioskodawczynię wynik jej poprzedniego rozpoznania.

Możliwe jest przy tym, by wnioskodawczyni dla wykazania swojego stanu cywilnego, o ile – jak podnosi – jest to konieczne dla dokonania czynności notarialnej związanej z nabyciem spadku, posłużyła się pełnym odpisem aktu urodzenia, który stanowi dosłowne powtórzenie treści aktu stanu cywilnego wraz ze wszystkimi wzmiankami dodatkowymi i obrazuje przekształcenie treści aktu stanu cywilnego na skutek zdarzeń, które mają wpływ na treść aktu (art. 80 pasc).

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy oddalił wniesioną skargę, której podstawy okazały się nieuzasadnione (art. 398¹⁴ k.p.c.).